

:: pan troglodytes::

calada, calada
a chimpancé Washoe, xogando ás escondidas

Parecera coma se uns e outros tiveran evoluído, a este respecto, de forma notablemente paralela ou ben que nós e mais os chimpancés tivemos un mesmo antecesor, aló na noite dos tempos. Un antecesor que, ademais, comunicábase cos seus semellantes con bicos e abrazos, tocándose, palmeándose e colléndose das mans.

Jane Goodall

Preséntome. Eu son a chimpancé que deixaron soa durante varios anos cunha máquina de escribir e terminou por escribir a *Ilíada*.

Chámanme *Helena*, en homenaxe a ese personaxe que creei e é o meu predilecto. Ao principio de todo este escándalo científico e literario algún gracioso da equipa de investigación quíxome alcumar Romero, por un nonseiqué dun tal Suso de Toro e encantado de que eu fose do outro sexo, non sei con que escuras intencións mercantilistas. Pero ao final gañei eu, coa vella estrataxema de negarme a lles entregar unha segunda parte se non concedían en chamarme Helena. Con hache. Helena é a miña predilecta porque é unha salvaxe, coma din que eu son. E unha caprichuda.

Agora non lles sigo contando nada se non me dan un cacahuete.

[lanzo un cacahuete desde o patio de butacas. Con desgana]

Nada máis un? Abofé que son ruís, co que rin comigo!

Eu nacín de pai descoñecido nas selvas do que chaman Guinea. Cando tiña catro anos fun capturada e metida nun caixón a bordo dun barco, onde coñecín ben de cerca a necidade humana e a súa necia lucidez.

Dálle un pouco de ron a esta, que ten cara de lista

Se tivese sido lista seica non estaría aquí. Coma nós

Daquela, que baile

Aprendín rápido. Nas bodegas de carga do barco, onde me deixaban soa días e días para que correse e chiase sen amolar á tripulación, atopei os restos dun [informe](#) que un predecesor meu escribira no século pasado. Era un informe para unha academia, nunca logrei saber cal. Admirei profundamente, coa miña admiración tosca e protohumana –como, seguro, aventuraredes a dicir -, a aquel anónimo irmán meu, perdido coma min no mar maior i en mans daqueles seres que vós sodes. Cando cheguei ao meu destino, no outro lado do océano, eu xa levaba unha idea no meu pequeno cerebro -que é a metade do voso, segundo os vosos propios cálculos- de qué tipo de criatura era aquela que me fixera captivo e me ía monopolizar a vida de alí en diante.

[do patio de butacas levantan catro]

Iso dóevos, claro! Pois para crear máis suspense, antes falareivos un pouco do meu mozo, o *Piollento*, a quen me vin forzado a abandonar nas paradisíacas e brandas selvas da Guinea.

O *Piollento* era o máis bárbaro macho que eu coñecera. De mal talante, nunca quería cooperar e negábase a que o espiollasen alzando o seu ben formado cu. Mira que andei tola e enconada tras del, días e máis días, con agasallos propios dun rei: bananas esmagadas, paos engomados para andar aos formigueiros, feromonas quentes no aire. E nada. El, como o Aquiles que logo inventei, máis preocupado en liscar por aí só chorando Patroclos que en deixarse espiollar por min. No meu grupiño eu era espiolladora principal, aínda que non chegara polo momento a femia dominante.

Estiven triste moitísimo tempo. Unha semana ou así. Ata que fun capturada e coa ferida en quente xa non me lembrei moito del, xa que me foi dado investir toda a miña intelixencia –menor ca vosa, segundo os vosos propios baremos- en tratar de desamalloarme e fuxir. Pero en canto subimos ao barco e cheirei a peixe morto, souben que aquilo ía para longo e sentín moita morriña do meu *Piollento* e tamén do meu grupiño e das bananas esmagadas con bichos que preparabamos para cear no virxinal verdor das selvas da Guinea.

[no patio de butacas soan panos de nariz]

Agora seguirei falando de cómo cheguei a terra e cómo, durante varios anos, fun a estrela principal dun circo checo. Cunha coroa nas tempas eu sentaba nun trono e simulaba dar ordes a outros chimpancés que corrían a cumprilas coma monos.

Unha noite, sentados entre o público, entrevín aos que converterían nos meus mentores. Fitaban para min como desexosos de coñecerme e saber ata ónde poderían chegar as miñas neuronas baixo o seu protectorado. Así que, da noite para a mañá, pasei do trono de cartón do circo a un laboratorio dunha escura universidade con menos ventanais que salas brancas e máis prestixio que ventanais. Cada vez máis lonxe da miña estirpe animal.

[no patio de butacas hai incómodos rozamentos de cu sobre o asento]

Hai cousa de dous anos resolveron encerrarme durante unha eternidade, soa, cunha *olivetti lettera* e das antigas -das que prenden ao escribir, os moi cabróns- despois de observar o meu interese polas películas tipo *peplum* e escoitar as críticas que eu improvisara sobre certos autores rebrandecidos como manteiga no seu afán de agradar ás señoras e aos abandonados pola fe relixiosa. A miña obxectividade de simio semelláballes dunha espontaneidade e un acerto tales que moitas das miñas opinións viron a luz en suplementos literarios de prestixiosos xornais. E foron totalmente aceptadas, dado que ninguén sospeitaba de qué minimizados –como cualificaredes vós- miolos brotara aquela restra de palabras.

[algúns reprimen un “oh” no patio de butacas. Outros, non]

E como é que non quero aburriros coa miña historia -e vou famenta-, remato xa. O demais poden imaxinalo. Neses dous anos longos de síndrome de Estocolmo escribín unha historia que a casualidade -ou certas leis inventadas- quixo idéntica á dun ser da vosa especie que viviu hai varios miles de anos, disque. A fame e a soidade a un home animalizano. A min, humanizáronme. Con elas dúas -fame e soidade- e coa ausencia de Piollentos compuxen a trama dun longo asedio e unha guerra, semellante en todo ao que eu sentía dentro do meu cranio, conectado con cables á posteridade científica. Posteridade que tomaba a forma dun señor gordo que anotaba cousas nunha libretiña con certa desgana.

O libro publicouse cando eu traballaba –xa adicta aos neurolépticos- nunha segunda parte que chamei *Ulysses* .

[ninguén reprime un “oh” no patio de butacas. A xente ten entrañas cando se sabe manexar ben]

Logo viñeron os premios, as fotos, os seres da vosa especie que querían pasar noite comigo a calquera prezo. Volvín ser a chimpancé sentada no trono.

Pero este trono era de verdade e os meus monos erades vós.

Agora aborrecín desa vida e retireime a vivir a unha bufarda en alugamento. Alí compoño historias que non acabo de rematar completamente. I é que vivo fóra de min, abúlica, sen interese. Planeo unha fuga ata a Guinea, se consigo sortear aos *paparazzi* e aos pesados escandinavos que pretenden honrarme cun premio. A min escribir a *Ilíada* non me valeu de nada. Quero deixar de ser isto que fala e que vós aplaudides.

[Pausa dramática. Entre o público hai un arranque de tímidos aplausos que Helena corta cun glacial aceno de autoridade]

Quero volver a ser animal.

Estíbaliz Espinosa, 2004